

Відбір команди України
на XVIII Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

19 і 20 червня 2021 р.

Розв'язки задач першого туру

1. Паме

Мова північна паме має вісімкову систему числення. Назва чисел, більших за 8, має вигляд $8x + y$: **x tenhiuŋ y**. Тут x та y можуть бути такими:

	1	2	3	4	5	6	7
x	kara	kanuje	karnu?	giriui			
y	sante	nuji	rnu?	giriui	gitʃai	tiria	teriuhijŋ

Центральна паме має основу 20 та підоснову 10:

- числа, більші за 20, мають назву вигляду $20x + y$: **x lien y**;
- числа між 10 і 20 записують як $10 + x$: **seska?ai x**.

Назви деяких чисел схожі на рівні їм у північній паме, а число 9 виглядає як $8 + 1$:

1	2	3	4	5	6	7
nda	nui	ranhũ?	kijui	kik'ai	tilija	tilijũhũŋ

8	9	10	20
nda ntsaw?	nda ntsaw? nda	seska?ai	nda lien

Завдання 1:

(1) $8 + 19 = 27$	(4) $7 + 5 = 6 \times 2$	(7) $5 + 3 = 8$
(2) $4 + 8 = 12$	(5) $13 \times 3 = 39$	(8) $1 + 2 = 3$
(3) $21 \times 2 = 42$	(6) $15 + 5 = 2 \times 10$	(9) $7 \times 10 = 70$

Завдання 2:

2 **nuji**

14 **kara tenhiuŋ tiria**

31 **karnu? tenhiuŋ teriuhijŋ**

Завдання 3:

9 **nda ntsaw? nda**

56 **nui lien seska?ai tilija**

68 **ranhũ? lien nda ntsaw?**

83 **kijui lien ranhũ?**

2. Давньоіндійська мова

Суфікси додаються у кінець слова з відкиданням останньої голосної слова-основи; перша голосна основи може подовжуватися. Назви суфіксів мають форму $X^h a Y$, де X указує на форму самого суфікса, а Y — на те, чи буде подовжена перша голосна основи, а також на те, куди падає наголос в утвореному слові:

Форма суфікса	
c	-īya
ḍ	-eya
g	-īya
p	-āyaṇa
ṭ	-ika

	Склад, на який падає наголос		
	перший	передостанній	останній
без подовження	n	∅	c
з подовженням	ñ	—	k

Завдання 1:

agra	+ g ^h ac =	agriyá
atit ^h i	+ ḍ ^h añ =	átit ^h eya
daṇḍa	+ ṭ ^h an =	dáṇḍika
nadī	+ ḍ ^h ak =	nādeyá
nara	+ p ^h ak =	nārāyaṇá
parvata	+ c ^h a =	parvatíya
pātra	+ g ^h an =	pātriya
yajña	+ ṭ ^h ak =	yājñiká
vasanta	+ ṭ ^h añ =	vásantika
sab ^h ā	+ ḍ ^h a =	sab ^h éya
samudra	+ g ^h a =	samudríya

Завдання 2:

yajñapātra	+ c ^h a =	yajñapātríya
cakra	+ p ^h añ =	cákrāyaṇa

Завдання 3:

vasati	+ ḍ ^h añ =	vásateya
trayodaśānya	+ ṭ ^h ac =	trayodaśānyiká

3. Тадаксахак

Порядок слів: *підмет* — *присудок* — *додаток*. У безособових реченнях додатку в українській мові відповідає підмет у мові тадаксахак.

Іменники	
amanokal	вождь
aryen	вода
cidi	сіть
feji	вівця
hamu	м'ясо
jifa	труп

Займенники	
1 ос. одн.	aya
3 ос. одн.	a
3 ос. мн.	i

Структура дієслова: *підмет* — *час і заперечення* — *стан* — *корінь*.

Префікс підмета збігається з відповідним займенником. Якщо підметом є іменник, то використовують префікс третьої особи однини.

Час та наявність чи відсутність заперечення виражають одним афіксом:

	минулий	теперішній	майбутній
без заперечення	∅	-b-	-te-
з запереченням	-ne-	-se-	—

Афікс стану:

- активний стан: ∅;
- пасив (безособове речення): -t-;
- каузатив (зі словом «змушувати»): шипляча або свистяча, присутня в корені, чи -s-, якщо в корені немає шиплячих та свистячих.

Від стану також залежить корінь дієслова:

Активний стан	Пасив і каузатив	Переклад
gon	elmez	ковтати
dini	ubuz	брати
kaw	ukuš	виносити
dumbu	egzem	різати
nin	išu	пити
—	egmi	шукати
—	uswud	спостерігати
—	efred	збирати

Завдання 1:

17	aryen anetiřu	Воду не пили.
18	ařasuswud feji	Я змушував когось спостерігати за вівцею.
19	cidi atetelmez	Сіль ковтатимуть.
20	asedini jifa	Він не бере труп.

Завдання 2:

21	Він змушує когось брати воду.	abzubuz aryen
22	Я змушую когось їх проваджати.	ařabřizuwenket i
23	Вождь не пив воду.	amanokal anenin aryen
24	М'ясо не шукали.	hamu anetegmi
25	Він змусить когось збирати сіль.	atesefred cidi
26	Вони виносили вівцю.	ikaw feji

4. Хауса і догон

Кожне слово у мові хауса має два суфікси:

- 1) перший суфікс показує стать самого іменника: **-n-** — чоловіча, **-r-** — жіноча (зауважимо, що слово **bishiya-** «дерево» — жіночого роду);
- 2) другий — стать власника: **-ta** — «її», **-sa** — «його».

У мові догон стать ніяк не позначається, тому друг і подруга, а також тезки чоловічої та жіночої статі позначають однаковими словами.

Натомість у мові догон розрізняють два види зв'язку (обидва з яких в українській мові передають родовим відмінком):

- буквальну належність («її корова», «її дерево», «його мисливець») — такий зв'язок позначають словами **wo mɔ** після іменника;
- зв'язок, при якому не йдеться про буквальну належність («її дідусь», «його тезка», «його друг») — такий зв'язок позначають словом **wo** перед іменником.

Слова для пастухів у мові догон утворюються приєднанням компонента **girune** до назви тварини, яку пасуть.

Завдання 1:

№	Хауса	Догон	Українська
1	saniyarta	naa wo mɔ	її корова
2	'kawarsa	wo anuge	його подруга
3	likitanta	joŋune wo mɔ	її лікар
4	takwaransa	wo tɔgrɔ	його тезка
5	akuyarsa	ɛnɛ wo mɔ	його коза
6	kakarta	wo tireyaa	її бабуся
7	abokinsa	wo anuge	його друг
8	bishiyarta	time wo mɔ	її дерево
9	maharbinsa	antolune wo mɔ	його мисливець
10	yayarta	wo dere	її старша сестра
11	magabcinta	wo konnune	її ворог
12	makiyayarsa	naagirune wo mɔ	його пастушка
13	kakanta	wo tireana	її дідусь
14	takwararta	wo tɔgrɔ	її тезка

Завдання 2: **ɛnegirune** — пастушка, яка пасе кіз; **naagirune** — пастушка, яка пасе корів.

Можливі також відповіді у чоловічому роді, оскільки мова догон не розрізняє родів.

5. Айнська мова

Порядок слів:

[(1)-додаток] — [yaу]-присудок-[re]-[tek/ruy]-[pa] — [(2)] — wa — [isam/an/oka],

де підмет розміщують:

- на позиції (2), якщо він є займенником I особи й у реченні нема додатка;
- інакше на позиції (1).

Маркери підмета і додатка

	(1)	(2)	додаток
I ос. одн.	an-	an	-en
I ос. мн.	ci-	as	-un
II ос. одн.	e-	—	-e
II ос. мн.	eci-	—	-eci
III ос.	∅	—	∅

Корені дієслів

	без додатка	з додатком
пити	iku	ku
дивитися	inkar	nukar
слухати	inu	nu
їсти	ipe	e
брати	—	ko

Афікси дієслова:

- **yaу-** — зворотна дія («себе»). Його додають до кореня, який передбачає наявність додатка, але власне маркер додатка при зворотній дії відсутній. Зворотним дієсловом до «слухати» є «думати».
- **-re-** — маркер каузативу (**r + -re = re**):

Дія	Каузатив
пити	(<i>noitu</i>)
дивитися	показувати
слухати	говорити
їсти	годувати
брати	давати

- **-tek-** і **-ruy-** — послаблювальна і підсилювальна частки відповідно:

Дія	Послаблення	Підсилення
пити	—	хлебтати
(<i>noitu</i>)	підпоїти	—
дивитися	позирати	роздивлятися
слухати	підслуховувати	вислуховувати
говорити	—	базікати
їсти	куштувати	поглинати
брати	позичати (<i>у когось</i>)	—
давати	позичати (<i>комусь</i>)	віддавати
думати	—	розмірковувати

- **-pa** — множина додатка, якщо він присутній, а інакше множина підмета.

Маркери доконаності:

- **isam** — доконана дія;
- **an** — недоконана дія за відсутності **-pa**;
- **oka** — недоконана дія за наявності **-pa**.

Завдання 1:

19	iperuу an wa isam	Я поглинув.
20	e koreruу wa an	1) Ти віддавав його. 2) Він віддавав тебе. 3) Вони віддавали тебе.
21	сі yaунukarepa wa oka	Ми показували себе.
22	nuruуpa wa isam	1) Він вислухав їх. 2) Вони вислухали їх.
23	een kuretek wa isam	Ти підпоїв мене.
24	e yaунuruу wa an	Ти розмірковував.

Завдання 2:

25	Він базікав із вами.	есі nureruуpa wa oka
26	Я зирнув на них.	an nukartekpa wa isam
27	Ми хлебтали.	ікурууpa as wa oka
28	Ми позичали у нього.	сі kotek wa an
29	Вони роздивлялися.	іnkarrууpa wa oka
30	Ви нагодували себе.	есі yaуerepa wa isam